

MÜZİK DÜNYASINDA ÖNCÜ BİR KADIN: ANTONIA BRICO

Ezgi Tekgöl¹

Tuğba Çağlak Eker²

İlay Bilge Pektaş³

¹Arş. Gör. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, tekgulezgi90@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9656-9116

²Dr. Öğr. Üyesi. Çankırı Karatekin Üniversitesi, tugbacaglak@windowslive.com, ORCID: 0000-0003-1062-4645

³Öğr. Gör. Akdeniz Üniversitesi, ilaybilgedenktaş@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-8853-774X

Tekgöl, Ezgi, Çağlak Eker Tuğba, Bilge Pektaş İlay. "Müzik Dünyasında Öncü Bir Kadın: Antonia Brico". idil, 67 (2020 Mart): s. 433-440. doi: 10.7816/idil-09-67-03

ÖZ

Antonia Louisa Brico, 1902 yılında Hollanda'da doğan kadın piyanist ve orkestra şefidir. Brico'yu müzik dünyasında öncü yapan özellik ilk kadın şef olmasıdır. Batı müziği tarihinde karşımıza çıkan erkek egemen yaklaşımlar sanatın özgür ruhundan oldukça uzaktır. Erkeklerin ön planda oluşu, kadınların geri planda tutulduğu müzik dünyasında bir ilki gerçekleştirmiş olan Brico, 20'li yaşlarında çok zorlu süreçlerden geçerek bu ünvana sahip olmuştur. Müzikte kadının varlığı adına çok büyük bir adım atmış olan şef kendisinden sonraki kuşaklar için ilham verici olmuştur. Bu araştırmada amaç, Antonia Louisa Brico'nun hayatını, eğitimi, müziksel çabalarını ve başarılarını, bu başarıları elde etmek için sürdürdüğü mücadelesini ortaya koymaktır. Betimsel bir araştırma olan bu çalışmada veriler, literatür taraması ve doküman incelemesi yapılarak toplanmıştır. Elde edilen bulgular betimsel analiz yöntemi ile yorumlanmış ve analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Antonia Brico, Orkestra şefi, kadın müzisyenler, çağdaş dönem

Makale Bilgisi:

Geliş: 10 Ocak 2020

DOI: 10.7816/idil-09-67-03

Düzeltilme: 25 Ocak 2020

Kabul: 12 Şubat 2020

Giriş

Sanat, "Bir duygu, tasarı, güzellik vb.nin anlatımında kullanılan yöntemlerin tamamı veya bu anlatım sonucunda ortaya çıkan üstün yaratıcılık" şeklinde tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, Güncel Türkçe Sözlük). Bireyin kendini ifade etmesinden doğan sanat, insanlığın varoluşundan beri kullanılan en güçlü ifade, aktarım ve üretim yöntemlerinden biridir. Sanatsal üretim ise insanın kendisini özgürce ortaya koyduğu bir süreç ve sonuçtur. *Sanatsal yaratı, insanoğlunun en yüce özgürlük duygusudur; çünkü bu yoldan evrendeki varlığını ve varoluşunu ifade eder. Kültür tarihinin başlangıcında, insanoğlunun doğal nesnelere, dış dünyayı değiştirebilecek araçlar yapmasındaki heyecan verici buluşları, yani araç yapma büyüğü, giderek bu büyüye sonsuz olanaklar yüklemeye çabasına dönüştüğünde, sanat dediğimiz olgu da ortaya çıkmıştır* (Nutku, 2010: 137).

Toplumlar tarafından cinsiyetlere biçilen roller "kadın" ve "erkek" kimliklerini oluşturur. Bu rollerden oluşan kimlikler, cinsiyetlerin sosyal ve beşeri bilimlerdeki kimliklerinin inşasında da oldukça etkili olmaktadır. *Cinsel kimlikler ve buna bağlı olarak da toplumsal roller eski çağlardan beri belli bir hiyerarşik yapılanmayla biçimlendirilmiştir. Özellikle kadınların erkeklere göre bir "öteki" olması ne yazık ki yakın tarihe kadar kalıplaşmış görüşlerdi* (Çevik, 2016: 334).

Sanatın tüm dalları, bir cinsiyete değil insana özgüdür. Bu bağlamda tüm sanat dallarında kadın ve erkek sanatçılar tarih boyunca kaşımıza çıkmaktadır. Bu türler arasında işitsel bir sanat dalı olan müzik sanatının tarihi boyunca kadın müzisyenler çalıcı, şarkıcı, besteci, şef ve müzikolog olarak kaşımıza çıkmaktadır. Fakat sayıları diğer sanat dallarında olduğu gibi müzik sanatında da erkek müzisyenlere oranla oldukça azdır. Bunun sebebi ise kadınların müzik sanatına karşı ilgisizlikleri değil, toplumdaki cinsel kimlik anlayışındaki eşitsizliklerdir. *Sosyal ortamın eril özellikleri kadınların zihin ve benlik süreçlerini etkilemektedir. Bu nedenle kadınlar, sosyal benliklerini toplumsal cinsiyet roller çerçevesinde gerçekleştirmektedirler. Bu durum toplumun çoğu alanında olduğu gibi sanat alanında da kadını ikincil bir konuma sokmakta ve kadın sanatçı kimliğinin oluşum sürecinde etkili olmaktadır* (Sankır, 2010: 1).

Araştırmalar, kadın müzisyenlerin tarih boyunca var olduğunu fakat erkek egemen yaklaşımlar nedeniyle görmezden gelindiklerini ortaya koymaktadır. Akalın ve Baş'ın (2018: 118) "Sanat dünyası ve erkek egemen toplumunun erkek sanatçıları, tüm aydın görüşlerine karşın cinsiyetçi bir yaklaşım sergileyerek kadını sanat alanında yok saymışlardır" ifadesi, söz konusu görmezden gelmeyi desteklemektedir.

Kadınlar maruz kaldıkları görmezden gelinme, ötekileştirme ve toplum tarafından kendilerine biçilen rollerin kısıtlayıcılığı nedeniyle eserlerini ortaya özgürce koyamamışlar, erkek isimlerinden oluşan takma isimler kullanmak zorunda kalmışlardır. "Sanat tarihinde de bilindiği üzere bazı kadın sanatçılar, kabul göremeyeceklerini düşündükleri için kimliklerini gizlemiş ve eserlerini erkek isimleri ile imzalamışlardır" (Akalın & Baş, 2018: 119). Bu nedenle eserlerine ulaşmak oldukça güçtür.

Nochlin; "Neden hiç büyük kadın sanatçı yok?" sorusunun, kadın sorunu denen meseleyle ilgili hemen bütün tartışmaların arka planında bulunduğunu belirtirken esas yanıtın "kadınlık durumunun ve deneyimlerinin kendine özgü koşullarına dayanan, hem biçimsel hem de anlatımsal nitelikleri açısından farklı ve ayırt edilebilir bir kadın üslubunun varlığını kanıtlamaya çalışmak" olduğunu vurgulamaktadır (Aktaran: Yazıcı & İzgi Topalak, 2014 :48).

Kadın sanatçıların sanat alanında hep var olmalarını Türkmen (2012: 185), "kadınlar eski resim, tasvir ve buluntularda çeşitli sazları çalar biçimde resmedilmişlerdir. Buradan çalgı çalıp şiir okuyarak aktif biçimde müzik içinde yer aldıkları görülmektedir" ifadesiyle ortaya koymaktadır. Kadınların müzik alanında var olma süreçleri Tunçdemir (2004: 2) tarafından aşağıdaki kronoloji ile belirtilmiştir:

Ortaçağda bütün yasaklara rağmen kadınlar bestecilik çalışmalarını gizli olarak sürdürmüşlerdir. Troubadours, Trouveres adı verilen bu besteciler hem şair hem de müzisyendirler. Bunlar 12. ve 13 yüzyıllar arasında kendi yazmış oldukları halk şarkılarını kasabadan kasabaya gezerek yaymışlardır. Kadınların müzik alanında eğitim almaları 15-16. yüzyıllara kadar uzanmaktadır. Bestecilik alanında edindikleri başarıların yanı sıra özellikle 16. yüzyıl sonlarına doğru opera alanına yöneldikleri, yorumculuğun yanında opera besteciliğine de ilgi gösterdikleri belirtilmektedir. 18. yüzyılın ilk yarısında kadın müzisyenlerin yükselişleri ise doruk noktasındadır. Özellikle İtalya, Fransa, Almanya, Avusturya ve İngiltere’de birçok kadın; besteci, yorumcu, piyanist ve eğitimci olarak başarı kazanmışlardır. 19. Yüzyılın sonlarında Amerika, İngiltere, Fransa, Almanya, Polonya, Rusya, Avustralya ve Yeni Zelanda gibi dünyanın dört bir yanında sanatsal yaratılarını gösteren çeşitli müzikal ve tiyatro çalışmalarına katılmışlar, orkestra şefliği yapmışlar, şarkılar, operalar ve senfoniler bestelemiş ve yorumlamışlardır. Kendileri gibi konservatuvarlarda öğrenciler yetiştirmişlerdir. üniversitelerde oluşturulan güzel sanatlar ve müzik kürsüleri de disiplinlerarası kadın çalışmaları yapabilmelerine olanak sağlayarak bilimsel bir gelişim sürecine adım atılmasını da sağlamıştır.

Nutku (2010: 137), kadınların sanat sahnesinde yer almalarının, M.Ö. IV. yüzyılda Helenistik Çağ tiyatrosunda, rahibelerden kurulu kadınlar korosuyla başladığını belirtmiştir. Nutku (2010: 139), müzik tarihinde yer alan ilk kadın müzisyenlere dair aşağıdaki bilgileri paylaşmıştır:

- Operada da ilk tek tük eğitilmiş kadın seslerine XVII. yüzyılda rastlarız. Soprano Leonore Baroni, Anna Bergoretti. Margherita Costa bunların en önemlileridir.
- Müzik tarihinin belirlediği ilk kadın besteci XVI. yüzyılda yaşamış olan Maddalena Mezzari’dir. Mezzari o dönemin geçerli şarkı türü olan madrigal biçiminde yapıtlar vermiştir.

Araştırmalar, 19. yüzyıl sonlarına doğru kadın orkestra şeflerinin müzik tarihinde yerlerini almaya başladıklarını göstermektedir. Müzik tarihinde, dünya standartlarındaki bir orkestrayı yöneten ilk kadın orkestra şefi, Britannica Ansiklopedisi’nde Antonia Brico olarak belirtilmiştir.

Kadınların toplumun her alanında olduğu gibi sanat alanında da karşı karşıya kaldığı eşit olmayan sosyal koşullar benliklerini ve dolayısıyla kimliklerini özgürce ortaya koyabilmeleri sürecini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu konuda erkeklerle karşılaştırıldığında kadınların; görece daha fazla güçlüklerle karşılaştıkları, daha çok zorlandıkları, dil, araçsal semboller gibi sosyal araçların eril nitelikler taşıması ve sosyal ortamın eril özellikleri nedeniyle sosyal benliklerini, kimliklerini ortaya koyma sürecinde erkekler kadar özgür olamadıkları söylenebilir (Sarıkaş & Özer, 2015: 101).

Bu araştırmanın amacı, müzik tarihinde öncü bir kadın olan Antonia Brico’nun müzik tarihine, mücadelesi, çabası ve başarısıyla sağladığı katkıyı ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda Brico’nun hayatı, eğitimi, müziksel çabaları ve başarıları, bu başarıları elde etmek için sürdürdüğü mücadelesi araştırılıp incelenmiştir. Diğer öncü kadın müzisyenler gibi, sanat tarihinde kadınların da var olduğunu ortaya koyan Brico’nun çalışmalarına yer verilen bu araştırmanın, tüm müzisyenlere ve müzik eğitimcilerine örnek olması bakımından önem taşıdığı düşünülmektedir.

Yöntem

Antonia Louisa Brico’nun hayatını, eğitimi, çalışmalarını ve başarılarını ortaya koyan, nitel bir araştırma olan bu çalışmada, döküman inceleme modeli kullanılmıştır. “Döküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar” (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 39). Araştırmanın verileri literatür taraması ve döküman inceleme yapılarak toplanmıştır. Araştırma süresince ulaşılan konu ile ilgili bulunan kaynaklar tespit edilip, tasnif edilmiştir. Bu çalışmada, araştırma kapsamını oluşturan verilerin analizi için yazılı ve görsel kaynaklara ulaşılmış, betimsel analizle veriler çözümlenmiştir. “Betimsel analiz, bir olayın neden olduğu ve kimleri ilgilendirdiği sorularına cevap vermek üzere elde edilmiş verilerin daha önceden belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını içeren nitel veri analiz türüdür”. (Yıldırım ve Şimşek, 2013:42)

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde Brico’nun hayatı, eğitimi, şeflik kariyeri ve müzik tarihinde ilk kadın şef olma yolunda verdiği mücadele ve başarılarına yer verilmiştir.

Antonia Brico’nun Eğitim Hayatı

(Britannica Ansiklopedisi, Jagow, 1998: 133, Neuls-Bates, 1995: 254 ve Bowers & Tick, 1987: 359 kaynaklarından çevirilmiştir).

Brico 6 Haziran 1902 yılında Hollanda'nın Rotterdam şehrinde dünyaya gelmiştir. 1908 yılında koruyucu ailesi ile birlikte Amerika Birleşik Devletleri'ne giderek Kaliforniya'ya yerleşmiştir. Eğitim hayatına Amerika'da başlamış ve 1919 yılında Oakland Teknik Lisesi'nden mezun olmuştur. Bu süreçte bir piyanist olarak yetişmiş ve şeflik deneyimi edinmiştir. Lise mezuniyetinin ardından Kaliforniya Üniversitesi, Berkeley'de eğitim görmeye başlamıştır. Üniversitede öğrenim gördüğü süreç içerisinde San Francisco Operası'nda müzik direktörü yardımcılığı görevini yürütmüş ve 1923 yılında Berkeley'den mezun olmuştur. Mezuniyetinin ardından San Francisco bölgesindeki radyo, orkestra ve oda müziği topluluklarında çalışmıştır. Aynı zamanda piyano eğitimine de devam etmiş, New York'ta Sigismund Stojowski de dahil olmak üzere çeşitli piyanistler ile piyano çalışmaları yapmıştır. Piyano çalışmalarına ek olarak orkestra şefliği Brico için büyük bir tutku haline gelmiş ve 1927 yılında bu tutkusunu gerçekleştirmesini sağlayan bir burs kazanarak Berlin Devlet Müzik Akademisi'ne gitmiştir. Şeflik eğitimi almak üzere Berlin'e giden Brico, Almanya'ya gidişini ve oradaki eğitim sürecinin başlangıcını şöyle ifade etmiştir: "İnsanlar düşündüğüm veya yaptığım şey için karmaşık bir neden bulmaya çalışıyorlar, ama hepsi gerçekten oldukça basit. Hatırlayabildiğim en erken zamandan beri şeflik yapmak istedim ve Almanya 10 yaşından itibaren benim hedefimdi. 11 yaşında Beethoven'a hayran oldum. Moonlight Sonat çaldım fakat çok iyi değildi. Tüm bunlardan sonra Beethoven'ın ülkesine gitmek istedim. 1972-1978 yılları arasında 6 yılımı Almanya'da geçirmeme rağmen 1930 yılında Hollywood Bowl'da ilk sahneye çıkışımı gerçekleştirmek için Amerikaya geri döndüm. Evet, Berlin'deki Hochschule für Musik'ten mezun olan ilk Amerikalı'yım. Hatırladığım kadarıyla Hochschule'ye şeflik için benimle birlikte 20 kişi başvurmuştu. Bu 20 kişiden iki kişi kabul edildi; genç bir adam ve ben" (Bowers & Tick, 1987: 359). Brico, 1929 yılında Berlin Devlet Müzik Akademisi'nde yüksek lisans programından mezun olarak, bu programdan mezun olan ilk Amerikalı olarak kayıtlara geçmiştir. Yüksek lisans eğitim sürecinde ve mezun olmasını takip eden üç yıl boyunca Hamburg Filarmoni şefi olan Karl Muck'ın öğrencisi olmuştur.

Şeflik Kariyeri

Brico'nun profesyonel bir şef olarak ilk sahne alışı 1930 yılında Berlin Filarmoni Orkestrası ile gerçekleşmiştir. Bu Händel, Schumann ve Dvorák'ın eserlerinden oluşan performans aynı zamanda ilk kez bir kadının orkestra şefi olarak sahnede yer alması ile tarihe geçmiştir. Brico, eleştirmenlerden olumlu dönüt almasının ardından Avrupa turnesine çıkarak, Brüksel'de Kraliçe Elizabeth'e verdiği konser dahil, birçok yerde başarılı konserler vermiştir.

Resim 1. Antonia Brico (Macleod, 2001:131)

Almanya'da şeflik kariyerinde iyi bir yükseliş gösteriyor olsa da İkinci Dünya Savaşı sebebiyle birçok yabancı gibi Almanya'dan ayrılarak Amerika'ya dönüş yapmıştır. Dönüşünün ardından, birçok orkestrada konuk şef olarak yer almış olmasına rağmen hiçbir orkestradan kalıcı şeflik pozisyonu için bir teklif almamıştır. Brico bu dönemde yaşadığı zorlukları şu sözleri ile ifade etmiştir: "*Ve böylece New York'a binlerce işsiz müzisyen ile birlikte büyük buhran döneminin zirvesinde geri döndüm! Yıllar boyunca eğitim almıştım: Berlin, Hamburg, the Hollywood Bowl, San Francisco, Warsaw, Lodz, Posnan, ve Riga'da şeflik yaptım, ama yine de gelecek için hiçbir fırsatım yoktu. Hatta geri dönüş yolculuğu için borçlanmıştım!*" (Neuls-Bates, 1995: 361). 1934 yılında yeni kurulan bir orkestra

olan ve kadınlardan oluşan New York Kadın Senfoni Orkestrası'nın (New York Women's Symphony Orchestra) şefi olmuştur. Bu orkestranın varlığı ve çalışmaları, kadınların bir orkestra üyesi olarak varlıklarının tanınması bakımından oldukça büyük bir önem arz etmiştir. Orkestra 1935 yılında Carnige Hall'de önemli orkestra eserlerinden oluşan büyük konserler vermiş ve eleştirilenlerden olumlu dönüt almıştır. Brico, orkestranın çalışma ve repertuarı konularında oldukça hevesli ve titiz çalışmış, Rus bestecilerin eserlerinin yanında Amerikalı bestecilere de önem vererek, onları orkestra programlarına eklemiştir. Kadınların orkestra müzisyenleri olduğunu başarıyla kanıtlayan bu orkestra, Brico ile dört yıl çalışmalarına devam etmiş ve 1939 yılında erkek sanatçıları da bünyesine katarak Brico Senfoni Orkestrası (Brico Symphony Orchestra) adını almıştır. 1938 yılında New York Filarmoni Orkestrası'nı yöneten ilk kadın olmuş ve 1939'da New York Dünya Fuarı'ndaki konserlerde Federal Orkestra'yı yönetmiştir (Britannica). 1946 yılında tekrar bir Avrupa turnesine çıkmış, hem piyanist hem orkestra şefi olarak konserler vermiştir. Avrupa turnesi sırasında Jean Sibelius tarafından Finlandiya'ya davet edilen Brico, Helsinki Senfoni Orkestrası'nda Sibelius'un eserlerini yönetmiştir. Brico bu yıllarda Denver'de Bach Topluluğu (Bach Society) ve kadınlardan oluşan yaylı topluluğunu (Women's String Ensemble) kurmuştur. Ayrıca 1948 yılında şu an Denver Filarmoni Orkestrası olan, Denver iş adamlarından oluşan Denver İş Adamları Orkestrası (Denver Businessmen's Orchestra)'nı kurmuş ve yönetmiştir.

Kendi kurduğu topluluklar ve orkestralar hariç Brico büyük orkestralarda hep konuk şef olarak yer almıştır. Ancak şarkıcı Judy Collins, 1974'te Brico hakkında bir belgesel filmi yaptıktan sonra, sonunda geniş çaplı bir şekilde şeflik kariyerini gerçekleştirmeye başlamıştır (Cheng, 1998:82). *Antonia: A Portrait of the Woman* belgesel filminin yönetmeni olan Collins, aynı zamanda uzun yıllar Brico ile piyano çalışmıştır. Brico, filmin prömiyerinin ardından Lincoln Center'da Mostly Mozart Festivali'nde, Kennedy Center ve Hollywood Bowl'da konuk şef olarak çalışmış, New York'taki son konserini ise 1977 yılında Brooklyn Filarmoni ile gerçekleştirmiştir. Yetenekli ve yaratıcı şef, Mills College tarafından "müziğin ilerlemesine yaptığı olağanüstü katkılarından dolayı" fahri doktora ünvanı almıştır (Florida Junior College, 1975).

Şeflik Kürsüsünde Bir Kadın

Kadın bir orkestra şefinin, dönemin tüm müzisyenleri ve müzik otoriteleri tarafından kabul görmesi kolay ve hızla gerçekleşen bir süreç olmamıştır. Brico bir yandan takdir görürken bir yandan da cinsiyetinden ötürü küçük görülmüştür.

Resim 2. Brico Berlin Filarmoni'yi Yönetirken,1930 (Bundesarchiv)

1930 yılında Metropolitan Opera House'da gerçekleştirdiği iki konserin ardından Brico'nun hazırlandığı üçüncü konser, bariton John Charles Thomas'ın "bir kadının yönetimi (şefliği) altında performans sergilemeyi reddetmesi" nedeniyle engellenmiştir. 1938 yılında Brico ilk kez New York Filarmoni Orkestrası ile sahne alacakken, New York Filarmoni Müdürü Arthur Judson, üyelerin "bir kadını doğrudan sahnede görmek istemeyeceği" düşüncesiyle konseri reddetmiştir. 4.000 imza içeren bir dilekçe hazırlanması ile Brico'nun konseri yönetmesine izin verilmiştir. Bu dönemde kadın müzisyenler halk ve basın tarafından da büyük eleştirilerle karşılaşmışlardır. Kadın müzisyenler için para kazanmak da neredeyse imkansız yakın bir durum olarak değerlendirilebilir. Kadınlardan oluşan orkestraları eleştiren bazı eleştirilenler kadınlara neden "büyükanne ve liseli kızlar" olan müzisyenlere para ödenmesi gerektiğini anlamadıklarını ifade etmişlerdir. Büyük orkestralarda kadınlar için yalnızca arp pozisyonu için iş olanakları olmasına rağmen, bu kadrolar çok sınırlı ve belirsizdir. Kısıtlı iş olanaklarının yanı sıra, kadınların aldıkları ücretler de cinsiyet eşitsizliğinin

bir göstergesi olmuştur. Ücret eşitsizliği Rahwal (2005) tarafından; “Eğer bir kadın şanslı olup da bu büyük orkestralara girebilseydi, erkeklerin aldığı ödemenin üçte birini kazanabilirdi” ifadesiyle belirtilmiştir. Brico kadınların orkestra üyesi olarak sahnede yer almaları konusunda büyük çaba sarf etmiştir. Bu düşüncesi 1930’lu yıllarda, başarılı kadın müzisyenler tarafından da paylaşılmaya başlanmış ve kadın müzisyenler arasında yeni bir bilinç gelişmiştir. Özellikle New York Kadın Senfoni Orkestrası’nda çalmış olan kadın müzisyenler, bir orkestra üyesi olabileceklerini başkalarına kanıtladıkları gibi, en önemlisi kendilerine kanıtlayarak bu inanç doğrultusunda orkestralarla görüşmeler yaparak sahnede olma haklarını aramaya başlamışlardır. Ancak bu yıllarda bütün orkestralar erkek müzisyenlerden oluşturulmuştur ve kadınların bir orkestrada yer alması 1940’lı yıllara doğru gerçekleşmiş, çok az sayıda kadın müzisyen orkestra bünyesine katılabilmektedir. Brico ile oldukça önemli konserler vermiş ve pek çok kadın müzisyenin bir orkestranın üyesi olarak sahnede yer almasına olanak sağlamış olan New York Kadın Senfoni Orkestrası, hükümetin işsiz olan erkek müzisyenlerin istihdam edilmesini tercih etmesi üzerine finanse edilmemiştir. Bu durum orkestra içinde mali ve örgütsel sorunlara yol açmıştır. Bununla birlikte, orkestranın dağılıp yeni bir oluşum içine girmesi ve Brico’nun anti feminist yaklaşımla Brico Senfoni Orkestrası bünyesine erkek müzisyenleri de katması durumu, basında alaylı bir şekilde yankı uyandırmıştır. Cincinnati Enquirer’deki bir makale, ‘Maestra Amazon’larını Dağıtıyor ve Erkeklerle Çalma Fırsatı Veriyor’ başlığıyla erkeklerin orkestraya katılıyor oluşunu duyurmuştur (Macleod, 2001:132,133). Brico her söyleminde feminist olmadığını belirtmiştir, ancak Collins’in yapmış olduğu *Antonia: A Portrait of the Woman* filmi hem erkekleri hem kadınları oldukça etkilemiş, feminist gruplar tarafından da Brico’nun birçok konferansa konuşmacı olarak davet edilmesine yol açmıştır. 1975 yılında bir konferansta feminizimden uzaklığını, müzikal kimliğinin cinsiyetinden bağımsız olduğunu şu cümlelerle belirtmiştir: “Sakin Brico’nun kadın orkestra şefi olduğunu söylemeyin... Ben bir orkestra şefiyim” (Christensen’den aktaran Ware, 2004: 79). Kadın müzisyenlerin varoluş sürecinde Brico’nun attığı adımlar, müzik tarihinde yer tutan eşitlikçi gelişmelere yol açmıştır. 1935 yılının ortalarında, Elsa Hilger Philadelphia Orkestrası’nın viyolonsel grubunun son rahlesinde çalmaya başlamış, güncel basında çok ses getirmiştir. Bir sonraki sezon kemancı Lois Putlitz, Philadelphia Orkestrası tarafından işe alınmıştır. Fransız kornocu Ellen Stone, 1937’de Pittsburg Senfoni Orkestrası’na katılmıştır. Ve kemancı Nina Wolfe ile viyolonselci Elizabeth Greenschpoon, 1937-38 sezonu ile Los Angeles Filarmoni’nin üyeleri olmuşlardır (Neuls-Bates, 1995: 362). Kadın hareketine ilişkin yaşanan bu gelişmelerin ardından, II. Dünya Savaşı’nın etkileri kadın orkestralarının da dağılmasına yol açmış ve kadınların şeflik kürsüsünde yer alma durumu, yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan kadın atılımlarına dek göz ardı edilmiştir.

Sonuç

Çalışmada, kadının sanat alanındaki var oluş sürecinden hareketle, Antonia Louisa Brico’nun eğitim hayatı ve şeflik kariyeri incelenerek müzik tarihine olan katkıları ortaya konmuştur. Kadınların müzikle olan ilişkileri ve müzik sanatındaki başarıları, Brico özelinde sunulmuştur. Antonia Louisa Brico, çocukluğundan itibaren hedefleri ve tutukları peşinde koşmuş öncü bir kadın müzisyendir. Müzik tarihine başarıları ve mücadelesi ile çok şey katan Brico, gerek eğitim sürecinde, gerekse şeflik kariyerinde birçok ilke imza atmıştır. Araştırmalar, kadınların eğitim süreçlerinde dahi cinsiyet ayrımcılığına maruz kaldıklarını göstermektedir. Brico, müzik eğitimi süresi boyunca kararlılığından vazgeçmemiştir. Piyano çalarak başladığı müzik eğitimine, tutkularından aldığı cesaretle şeflik eğitimi ile devam etmiştir. Aldığı eğitimlerin devamında şef yardımcılığı yaparak başladığı kariyerinde, karşılaştığı engellere rağmen yılmadan ilerlemeye devam etmiştir. Antonia Brico’nun müzik sahnesindeki varoluş süreci, eski tarihlerden başlayarak günümüze kadar gelen cinsiyetçi yaklaşımların, hiçbir dayanağı olmayan düşünceler olduğunu ortaya koymaktadır. Kadınların müzik sanatındaki varoluşlarının reddedilmesi Çak ve Beşiroğlu (2013: 55) tarafından “1970’lerden önce Avrupa müzik tarihi çalışmaları arasında kadının ismi neredeyse anılmamış, kadınlarla ilgili tüm çalışmalar yok olmuş, konser programları, kütüphane raflarındaki kitaplarda kadın ile ilgili hiçbir ipucu kalmamıştır” ifadeleriyle belirtilmiştir. Müzik tarihindeki cinsiyetçi yaklaşım, ötekileştirilme ve hatta yok sayılma, Brico’nun azminin önüne geçememiştir. Müziksel üretkenliğini ve becerisini bu alandaki başarıları ile ortaya koyan Brico, birçok kadın müzisyenin cesaret kaynağı olmuştur. Kurduğu orkestralar ve bu orkestralarda göz önünde tuttuğu cinsiyet eşitliğine dayalı politikalar Brico’nun sanılanın aksine feminizimden uzak bir düşünceye sahip olduğunu göstergesidir. Ek olarak, maruz kaldığı tüm cinsiyetçiliğe rağmen pozitif ayrımcılık gözetmeyen, cinsiyet eşitliğini savunan bir müzisyen olduğunu ortaya koymaktadır. Her ne kadar Brico’nun kariyeri, yetenekleri doğrultusunda hakettiği biçimde ilerlememiş olsa da, şeflik kürsüsünde bir ilk olarak, mevcut ve gelecek nesillerdeki kadın şef ve müzisyenler için bir öncü olmuştur.

KAYNAKLAR

- Akalın, T., Rahime, B. Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğinin Kadın Sanatçılara Yansıması. Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi, 2018.
- Britannica. Antonia Brico. (<https://www.britannica.com/biography/Antonia-Brico> sayfasından 24.01.2020 tarihinde erişilmiştir.)
- Bundesarchiv Bild 102-09203, Antonia Brico (https://en.wikipedia.org/wiki/Antonia_Brico#/media/File:Bundesarchiv_Bild_102-09203,_Antonia_Brico.jpg sayfasından 24.01.2020 tarihinde erişilmiştir.)
- Cheng, M. N. Women Conductors: Has the Train Left the Station? United States: Harmony, 1998.
- Bowers, J., Tick, J. Women Making Music: The Western Art Tradition, 1150-1950. University of Illinois Press: United State of America, 1987.
- Çak, Ş. E., Beşiroğlu, Ş. Ş. Avrupa Müzik Çalışmalarında Kadın. Toplumsal Cinsiyet Dergisi, 2013.
- Çevik, N. Sanat Felsefesinde Kültürel Bir Metafor Olarak Kadın İmgesinin Çağdaş Seramik Sanatına Yansımaları. İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, 2016.
- Florida Junior College. Achievements of Woman in Politics, the Arts, the Community. International Women's Year Celebration: Jacksonville. 1975. (https://digitalcommons.unf.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1457&context=saffy_text sayfasından 24.01.2020 tarihinde erişilmiştir.)
- Jagow, S. M. Women Orchestral Conductors in America: The Struggle for Acceptance-An Historical View from the Nineteenth Century to the Present. The College Music Society, 1998.
- Macleod, B.A. Women Performing Music: the emergence of American Women as Classical instrumentalists and Conductors. McFarland Company:USA, 2001.
- Neuls-Bates, C. Women in Music: An Anthology of Source Readings from the Middle Ages to the Present. Northeastern University Press; Revised edition, 1995.
- Nutku, Ö. Kadın ve Sanat. Yedi Sanat Tasarım ve Bilim Dergisi, 2010.
- Sankır, H. Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Anlamlandırılış Biçiminin "Kadın Sanatçı Kimliği"nin Oluşum Sürecine Etkileri. Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar E-Dergisi, 2010.
- Sarıkaya, E., Özer, M. C. Kadının Sanat, Yaratıcılık ve Romantik Dönem Bestecileri Üzerinden Bir Okuması. EÜ Devlet Türk Musikisi Konservatuvarı Dergisi, 2015.
- Tunçdemir, İ. Müzik Sanatında Kadın Olgusu, Yaratıcılığı ve Besteciliği. Yeditepe Üniversitesi G.S.F. Kadın Çalışmalarında Disiplinlerarası Buluşma Sempozyumu Bildirisi, 2004
- Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük (<https://sozluk.gov.tr/> sayfasından 24.01.2020 erişilmiştir)
- Türkmen, E. F. Lavignac'ın "Musiki Terbiyesi"nde "Kadın ve Müzik" Algısı. KTÜ 1. Uluslararası Müzik Araştırmaları Sempozyumu "Müzik ve Kültürel Doku", 2012.
- Ware, S. (ed). Notable American Women. The Belknap Press of Harvard Univard University Press: London, 2004.
- Yazıcı, T., İzgi Topalak Ş. Batı Müzik Tarihinde Kadın Bestecinin Adı Yok. Uluslararası Hakemli Beşeri ve Akademik Bilimler Dergisi, 2014.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin, 2013.

A PIONEER WOMEN IN THE WORLD OF MUSIC: ANTONIA BRICO

Abstract

Antonia Louisa Brico is a female pianist and conductor who was born in Netherlands in 1902. What makes Brico a pioneer in the music world is that she is the first female conductor. The male dominated approaches that are faced in Western Music History does not reflect the free spirit of art. Brico, who has accomplished a first in a music world that puts men at the foreground and woman at the background, has faced many obstacles in her twenties until she got her appellation. The conductor who has taken an important step for women's existence in the music world, has been a major inspiration for generations ahead. The aim of this research is to show Antonia Louisa Brico's life, education and her continued struggle to obtain her achievements. Data were collected by document analysis and literature reviews for this descriptive research. The findings were interpreted and analyzed with the descriptive analysis method.

Keywords: Antonia Brico, Conductor, women musicians, contemporary period